

KULTUR

KRITIK DEBAT NAVNE

Frit valg

Hvis vi andre vil havde mulighed for at vælge, skal Helle og Mette vel også have lov. Debat side 7

Hip kyniker

Det tredje og måske sidste album fra LCD Soundsystem indfrier alle forventninger. Side 4

En forbløffende modig film

Jonas Metz' dokumentarfilm 'Armadillo' er en forbløffende nærgående film om danske soldater i Afghanistan. Filmen blev vist i Cannes i går.

CANNES DAG 5

Dokumentarfilm. Armadillo. Instr. Janus Metz. 100 min. ♥♥♥♥♥

Man skal have oplevet det for at forstå det, siger en af de unge danske soldater i dokumentarfilmen 'Armadillo'. 'Det' er i dette tilfælde adrenalinpumpede danske soldater, som med en håndgranat har fået ram på nogle talebanske krigere. Og bagefter har pumpet dem fulde af bly for at være helt sikre på, at de nu også har fået gjort kål på den forhadte fjende. Vi er langt fra det gamle billede af danske soldater som fredsbevarende styrker.

Men samtidig sætter soldaten fingeren på dokumentarfilmens mest fornemme opgave: at give beskueren en mulighed for at opleve virkeligheden på en måde, så man bliver klogere på den.

Michael Moore fortæller uden blusel subjektivt i sine politiske dokumentarfilm. Polemik og manipulation er i det hele taget på mange måder en stadig mere populær måde at lave politiske dokumentarfilm på. Men der er heldigvis også en anden måde. 'Armadillo' er ikke politisk. Men virkeligheden er politisk, hvis man fortæller ærligt om den. Fortæller man nærgående om en kontroversiel del af virkeligheden, ændrer man også den politiske. Det bliver sværere at ignorere virkeligheden.

JONAS METZ' dokumentarfilm 'Armadillo' gør med ét hug, hvad så mange spagfærdige protester og forsøg på debat ikke har formået. Nemlig at fjerne sløret fra de bekvemme politiske fraser om Danmarks krig i Afghanistan. 'Armadillo' viser, at den danske krig i Afghanistan selvfølgelig er lige så beskidt som alle andre krige. Ikke mindst guerillakrige, hvor fjenden gemmer sig iblandt civilbefolkningen og ikke er til at skelne fra den.

En afghansk bondemand slår beklagende ud med armene.

»Vi kan ikke samarbejde med jer. I kommer med jeres våben, og så er I væk igen. Og om natten kommer de og skærer halsen over på os«.

»Det er hverken jer eller Taleban, der bliver dræbt, sukker en anden gammel bondemand. »Det gør vi«.

Det er ikke påstande, men billeder, der gør indtryk i 'Armadillo'. Billederne af svært bevæbnede danske soldater, der stavrer rundt om Star Wars-soldater i et øde og brutalt landskab så fjernt fra det danske, som tænkes kan. Mens befolkningen med deres lange skæg og gevandter betragter dem med stoisk mistro. Selvtalende billeder på en håbløs mission, som ikke alverdens mandsmod kan hale op af kulturkloften.

Det er en på næsten alle måder forbløffende film, Janus Metz har lavet. Forbløffende modig: Fotografen Lars Skree er i lige så høj grad som soldaterne i skudlinjen. Forbløffende åbenhjertigt: Metz og filmholdet har opnået en grad af tillid, der gør filmen til et fuldstændigt unikt

portræt af unge mænd i krig. Et portræt, som for altid vil forandre danskernes billede af ikke blot krigen i Afghanistan, men også af de danske soldater. Man kan næsten se adrenalinen pumpe, når nogle af de unge mænd indsnuser spændingens kick.

'Armadillo' handler om danske soldater i Afghanistan, men den handler også i bredere forstand om unge mænd i krig. Om spændingens attraktion. Om det sus, man får af helikoptere og seje våben. Om kammeratskab, korpsånd og kedsomhed. Om hadet til fjenden og nødvendigheden af at gøre sig hård. Om porno og pludselig død. Indirekte handler 'Armadillo' dermed også om kontrasten til et samfund, der ellers på næsten alle andre områder har udviklet sig til et sted, hvor der ikke rigtig er brug for de vilde og eventyrlystne drenge.

»Det var fedt!«, udbryster en af dem vilkårligt efter den bloddryppende kamp, hvor der var »jackpot i den dér grøft«.

DET ER OPLAGT at sammenligne 'Armadillo' med amerikanske dokuprægede krigsspillemovie som 'Re-dacted', 'Stop-Loss' og 'The Hurt Locker'. Men her synes jeg faktisk, man i 'Armadillo' bliver gjort klogere på krigernes cocktail af angst, adrenalin og testeteron. I udlandet vil man måske ikke umiddelbart interessere sig for en film om Danmarks krig med titlen 'Bæltedyr', men hvis først man opdager, hvor enestående et soldaterportræt 'Armadillo' er, vil den kunne nå vidt omkring.

Forbløffende er nemlig også filmens tekniske og æstetiske niveau. De smukke farvebilleder af det afghanske ødeland og de intense portrætter af de unge danske mænd kunne have taget livet af filmens dokumentariske nerve og de kaotiske kampscener. Men alle æstetiske valg inklusive den nærværende lydside og den fornemme musik af henholdsvis Rasmus Winther Jensen og Uno Helmersson trækker på samme hammel.

Den danske regering har med sin 'der er ikke noget at komme efter'-attitude for-

mået at gøre det til en svær sag at diskutere den danske krigsførelse nøgternt. Men det kommer man ikke uden om nu. Netop fordi 'Armadillo' ikke kan affejes som en film ude i et politisk ærinde. Det er en film i virkelighedens tjeneste, men det er en film, der er blevet så intenst medrivende, fordi Janus Metz har været lige så fascineret af sine soldater, som soldaterne er fascineret af krigen.

De danske soldater sidder bag pigtråd. 800 meter uden for lejren begynder Talebanland. Man er regulært under belejring. Begge parter lurer på hinanden. Talebanerne har godt tjek på danskerne, og man står soldaternes frustration over en fjende, der skjuler sig i civilbefolkningen, og flere gange undervejs sender danske soldater på lazarettet og på kirkegården. En soldat beretter, at han brugte seks timer på at samle stumper af en kammerat dræbt af en vejsidebombe.

Det er den virkelighed, politikerne nu må forholde sig til efter en film, der flår alle forestillinger om en særlig dansk mentalitet i stumper og stykker. Den er væk, fordi der er pokker til forskel på at udføre en fredsbevarende mission og på at være en krigsførende nation.

DE DANSKE SOLDATERS opførsel vil være chokerende for mange. Men forsvarer kan på en måde kun være tilfreds med filmen. Man får set, at de danske soldater udfører et dødsfarligt og yderst krævede arbejde ved frontlinjen. Man får sat

KRIG. De danske soldaters opførsel i filmen vil være chokerende for mange. Men man får samtidig set, at de danske soldater udfører et dødsfarligt og krævede arbejde ved frontlinjen og får sat ansigter på de anonyme krigere. Debatten herhjemme kan let tage en ny drejning efter denne film.

Foto fra filmen: Lars Skree

ansigter på de anonyme krigere. Men man får også på en helt anden måde end tidligere vist de menneskelige og moralske omkostninger. Og man får først og fremmest vist, at man yder store ofre i en situation, der på mange måder forekommer politisk tvivlsom og strategisk udsigtsløs.

Danskerne er det lykkelige folk. Vi er de flinke gutter. Dem med sportsånden og fairplaypokalerne. Dem, der tager gas på de store og deres opblæste paroler. Men danskerne er ikke længere de samme. Det opdager man, når man har fulgt disse unge soldaters liv i Isaf-styrken udstationeret i Helmand igennem en god del af 2009. Lært dem lidt at kende. Mads, Daniel, Rasmus. Helt almindelige gode danske drenge med gode danske navne. Frygtindgydende krigere, når det gælder.

»Det skal nok blive spændende«, siger de ved afrejsen og glæder sig, så man samtidig kan se sommerfuglene danse i haven.

En af soldaterne sammenligner det med at være en fodboldspiller. Der er jo også forskel på træning og kamp. Men sammenligningen holder ikke. Det er snarere forskellen på at plukke fjender i et spil og så plukke fjender i virkeligheden. Med flænset kød, stinkende lig og døde børn.

Men uanset omkostningerne er adrenalin et hårdt stof, som det er svært at undvære. Det er vigtige billeder at se. Så længe virkeligheden opleves som uvirkelig, er man let at manipulere. Billederne af den danske krigsførelse i Afghanistan har været præget af politisk spin, en mærkelig mangel på almindelig opmærksomhed og sejlivede myter om den nationale selvforsvar.

De lemlæstede og dræbte soldater har fyldt uendelig lidt i offentlighedens opmærksomhed. Endnu mindre end debatten om krigens berettigelse og fornuft. 'Armadillo' gør, hvad den skal: gør det umuligt at fortsætte med at lukke øjnene for virkeligheden.

kim.skotte@pol.dk

Semaine de la Critique

Da filmfestivalen i Cannes var 14 år gammel, følte mange franske kritikere, at hverken festivalen eller filmbranchen i tilstrækkelig grad var åbne for nye tendenser.

Det resulterede i 1961 i at festivalen oprettede Semaine de la Critique. En alternativ sidekonkurrence, hvor de franske filmkritikere kunne komme med deres egne bud på relevant og aktuell filmkultur.

Normalt handler det om spillefilm, men i år har 'Armadillo' fået plads i det fine selskab.

Der er også en kortfilmkonkurrence, og her er Danmark også repræsenteret med Daniel Joseph Borgman og Katja Adomeits 'Berik'.